

J.R.R. Tolkien (1892-1973)

Návštěvníci Centrální katolické knihovny si mohou prohlédnout výstavu věnovanou profesorovi filologie, jednomu z nejoblíbenějších autorů dvacátého století, Johnu Ronaldu Reulu Tolkienovi, neboť 2. září 2003 uplyne třicet let od doby, kdy tento pozoruhodný muž opustil svou „Středozem“.

Tolkien se narodil 3. ledna 1892 v jihoafrickém Bloemfonteinu britským rodičům. Mladý Ronald brzy osiřel a poručíkem se mu stal Otec Francis Morgan, katolický kněz.

Především díky němu a příbuzným vystudoval Tolkien Oxford. V roce 1916 se oženil s Edith Brattovou. Jako důstojník Lancashirských střelců prošel útrapami první světové války, v níž přišel téměř o všechny přátele. Sám dlouhodobě onemocněl. Během rekonvalescence, ještě v roce 1917, začal psát Silmarillion.

Po válce pracoval v redakci Novoanglického slovníku. Již ve svých dvaatřiceti letech se stal profesorem anglosaštiny v Oxfordu, zde pak působil celý život. Spolu s E.V. Gordonem vydali Sira Gawaina a Zeleného rytíře. Okolo společenského a optimistického Tolkiena se stále sdružovali významní autoři v nejrůznějších klubech a sdruženích. Snad nejznámější byl klub Inklingů. Velký význam měl pro Tolkiena osobní i rodinný přítel, také inkling, C.S. Lewis. Tento ateista pod jeho vlivem konvertoval. Tolkien byl totiž věřícím katolíkem a každé ráno jezdil na mši.

Tolkien se stal čtyřikrát otcem. S Edith měli tři syny a dceru. Právě pro své děti začal psát literární díla, která ho paradoxně proslavila více než jeho odborná vědecká práce. V roce 1936 dokončil dnes už legendárního Hobita. V tomtéž roce byla realizována jeho přednáška Beowulf. Před válkou vznikla přednáška O pohádkách. Během druhé světové války, v níž již bojovali Tolkienovi synové u královského letectva, pracoval na pokračování Hobita s názvem Pán prstenů. V roce 1945 byl Tolkien jmenován profesorem anglického jazyka a literatury v Oxfordu. Mnozí studenti dodnes vzpomínají na jeho nezapomenutelné přednášky.

Teprve v roce 1954, kdy mu bylo už dvašedesát, vyšel dlouho očekávaný první a druhý díl Pána prstenů. Tolkien vytvářel skutečnou novou anglickou mytologii: mapy, listiny, jazyky, písmo, dějiny, písně, eposy. O rok později vyšel poslední díl. Tolkiena překvapil ohlas, s nímž se dílo setkalo. V podstatě nezanechalo nikoho chladným: buď ho kritika chválila nebo mu spílala.

V roce 1959 odešel profesor Tolkien do důchodu a mohl se věnovat výhradně psaní. Byl v redakci překladatelů Jeruzalémské Bible. Kromě komplexní jazykové korektury Bible, přeložil z francouzštiny celou knihu Job. V první polovině šedesátých let vyšly ještě Příhody Toma Bombadila a Strom a list.

Podstatným předělem bylo americké pirátské vydání Pána prstenů. Díky nízké ceně se román velmi rozšířil a vypukl dokonce univerzitní kult Tolkienova díla. V roce 1967 vyšel Kovář z Velké Lesné a Cesta jde pořád dál. Ve světě už bylo tehdy vydáno přes tři milióny výtisků. Následující rok se Tolkienovi přestěhovali do Poole, kde se Edith cítila lépe než v Oxfordu a kde roku 1971 také zemřela. Tolkien se vrátil do Oxfordu a přijal od královny Řád britského impéria. Zemřel 2. září 1973 na návštěvě u přátel v Bournemouthu, ve stáří osmdesát jedna let.

Až po smrti otce upravil a vydal roku 1977 syn Christopher jeho slavný Silmarillion. Vyšly také Dopisy Děda Mráze, Tolkienova Korespondence a rozsáhlé Dějiny Středozemě. Kromě toho ohromné množství literárních studií. Nejvýznamnější bylo jistě vydání autorizovaného Tolkienova životopisu od H. Carpentera.

V Československu vyšel za komunismu samizdatový překlad Pána prstenů, ale oficiální vydání bylo možné až v roce 1990. Mordor na východě, plný zla, provokoval jistě i fantazii komunistických cenzorů.

Součástí výstavy jsou nejen české překlady (většinou od Stanislavy Pošustové), ale i originální anglická vydání, mapy i časopisy českých a světových fan klubů. Většinu dokumentů laskavě zapůjčila knihovně Společnost přátel díla J.R.R. Tolkiena.

Výstava potrvá od 3.9.2003 do 5.10.2003 denně od 9 do 17 hodin v Centrální katolické knihovně, Thákurova 3, Praha 6. Výstava byla finančně podpořena grantem Ministerstva kultury ČR.

Kontakt: novotna@ckk.cz, autorka výstavy